gemeente Heemskerk

Nota Heemskerk sport en bewegen 2013-2017

Januari 2013

CONCEPT

Inhoudsopgave

1	**Inleiding**	**5**
1.1	Inleiding	5
1.2	Leeswijzer	5
1.3	Sport als doel en middel	5
1.4	Onderdelen sportbeleid	6
2	**Kaders en uitgangspunten**	**8**
2.1	Inleiding	8
2.2	Landelijk beeld	8
2.3	Provinciaal beeld	8
2.4	Gemeentelijke kaders	9
	Strategische visie	9
	Collegeprogramma	9
	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	9
	Bewegingsonderwijs basisscholen	9
	‘Heemskerk sportief aan zet’	10
	Het veld	10
2.5	Demografische ontwikkelingen	10
3	**Stand van zaken in Heemskerk**	**12**
3.1	Inleiding	12
3.2	Stand van zaken sportstimulering	12
	Sport en bewegen op maat: jeugd	13
	Meer bewegen voor ouderen	14
	Sportstimulering op maat: aangepast sporten	14
	Sport, bewegen en gezond gedrag	15
	Verenigingsondersteuning	15
	Sportaanbieders	15
3.3	Stand van zaken sportaccommodaties	16
	Sportaccommodaties van derden	16
	Sportaccommodaties bij scholen	16
	Sportaccommodaties eigendom van de gemeente Heemskerk	17
	Kwaliteit en gebruik van de gemeentelijke gymzalen	17
	Verdeling verantwoordelijkheden, uitgiftecontracten en tarieven	18
3.4	Stand van zaken overige sportinfrastructuur	18
4	**Kansen en bedreigingen**	**20**
4.1	Inleiding	20
4.2	Kansen	20
4.3	Bedreigingen	21
5	**Visie; wat willen we bereiken**	**22**
5.1	Visie	22
5.2	Rol van de gemeente	22
	Uitgangspunten sportbeleid	23
5.3	Speerpunten	24
5.4	Sportstimulering	24
	Verleiden tot sportief bewegen	24
	Ambities sportstimulering	24
5.5	Sportaccommodaties	30

CONCEPT

5.6 Overige sportinfrastructuur 32
5.7 Afrondend 32

Geregistreerd onder nummer OD/2013/87442

CONCEPT

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Kijkend naar deze nota Heemskerk sport en bewegen 2013-2017 heeft de gemeente Heemskerk een duidelijke visie ontwikkeld op sport, waarbij de verschillende pijlers binnen de sport de aandacht krijgen. De gemeente spreekt zich met deze nota uit over hoe zij over sport denkt en hoe belangrijk sport is voor elke inwoner.

Waarom is een nieuwe sportnota opgesteld? De wijze waarop sport andere beleidsterreinen raakt is divers. Dit komt doordat sport een doel op zich kan zijn (prestatie, ontspanning) en anderzijds sport ook een middel is dat als instrument binnen andere beleidsterreinen ingezet wordt. Daarnaast zijn er beleidsterreinen die weer ondersteunend zijn aan sport. In deze nota worden de diverse belangen van sport in hun onderlinge samenhang beschreven.

Inmiddels doet ongeveer driekwart (74%) van de Heemskerkse bevolking (6-79 jaar) mee aan sport volgens de norm Richtlijnen Sport Onderzoek (RSO)[1]. De sportdeelname is in de periode 2004 tot 2010 gegroeid met zo'n 10%. Daarmee voldoet Heemskerk bijna aan de landelijke ambitie voor 2016 (75% Nederland Sportland). De lidmaatschappen bij de sportverenigingen in Heemskerk zijn ongeveer op landelijk niveau gebleven. We zien echter ook, dat deelname aan sportverenigingen door bepaalde doelgroepen achter blijft ten opzichte van de rest. Dit betekent, dat het over het algemeen goed gaat met de sport in Heemskerk en dit is een stevige basis voor de toekomst.

1.2 Leeswijzer

De nota is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 1 geeft algemene informatie over sport en sportbeleid. Hoofdstuk 2 gaat in op de beleidskaders van rijk, provincie en de gemeente Heemskerk. De stand van zaken in Heemskerk wordt beschreven in hoofdstuk 3. Kansen en bedreigingen komen aan de orde in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 worden de sportvisie en de uitwerking beschreven.

1.3 Sport als doel en middel

Sport is belangrijk omdat het bijdraagt aan de gezondheid van burgers en omdat het mensen leert om op een positieve en respectvolle manier met elkaar om te gaan. De laatste jaren staat met name de manier centraal waarop sport kan bijdragen aan de gezondheid, de leefbaarheid en de sociaal economische ontwikkeling van de buurt, de wijk en de gemeente. Het aanzien van sport en de plaats die zij in de samenleving inneemt, zijn doorlopend in verandering.

Aan het beoefenen van sport kunnen belangrijke waarden en normen worden toegeschreven. Voor het individu zijn dat waarden als gezondheid, ontwikkeling en ontplooiing, zowel op het mentale als fysieke vlak. Het belang van voldoende en regelmatige lichaamsbeweging bij de preventie van lichamelijke aandoeningen en psychische problemen is evident. Maar ook de ontspanning en de ultieme inspanning die nodig is voor een prestatie kunnen als belangrijke waarden van de sport gezien worden. Sport draagt bij aan het behoud van kwaliteit van leven en bevordert een actieve leefstijl. Sport is hier een middel.

Bij sport als doel kan aan de ene kant gedacht worden aan prestatiesport (topsport) en aan de andere kant aan sport als ontspanning (mensen vinden sporten en/of bewegen gewoon leuk om te doen).

Naast de waarden voor het individu kunnen sportactiviteiten ook in het bredere maatschappelijke perspectief benut worden. Sport maakt mensen letterlijk en figuurlijk actiever en laat ze participeren in de samenleving. Sport spreekt aan en motiveert mensen om uiteenlopende redenen om te gaan

[1] RSO: > 12x sport per jaar

CONCEPT

sporten of bewegen, een wedstrijd te fluiten, in een bestuur te gaan of met z'n allen naar een wedstrijd te kijken. Deelname aan sport biedt mensen in een kwetsbare positie de mogelijkheid om deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Sport is hier een middel. Concreet kan daarbij gedacht worden aan beleid op het gebied van de Wmo[2] en ambities uit de Visie 2040 van de gemeente Heemskerk. Sport wordt dan ingezet als middel.

Sport heeft dus een dubbelfunctie. Enerzijds draagt het bij aan persoonlijke waarden of doelstellingen. De sport vormt dan het doel. Anderzijds kan sport bijdragen aan maatschappelijke waarden of doelstellingen. De gemeente Heemskerk onderkent deze dubbelfunctie van sport.

1.4 Onderdelen sportbeleid

Binnen het sportbeleid onderscheiden we drie pijlers, die met elkaar verbonden zijn. Het ene onderdeel kan niet zonder het andere onderdeel. Het heeft geen nut sporten te stimuleren als randvoorwaarden, zoals de accommodaties, niet in orde zijn. De drie pijlers houden het volgende in:

1. Sportstimulering en ondersteuning: de gemeente ondersteunt op enige wijze verenigingen en particulieren bij het aanbieden van sport; Deze inzet kan op verschillende wijze plaatsvinden, waaronder subsidiëring maar ook het bevorderen van een intensivering van de contacten tussen betrokkenen binnen en buiten de sport, de jeugdsportpas, e.d.
2. Sportaccommodaties: de gemeente zorgt voor de aanwezigheid van sportaccommodaties (gymzalen, sportzalen, sporthallen, buitensportaccommodaties). Hier gaat het om het realiseren en vervangen van accommodaties. Daarnaast gaat het om exploitatie en gebruik. Uiteraard kunnen (onderdelen van) deze taken worden uitbesteed.
3. Overige sportinfrastructuur. Sport en bewegen vinden ook plaats in recreatiegebieden, in de openbare ruimte en overige sportinfrastructuur. De gemeente zorgt voor een inrichting van de openbare ruimte die de mogelijkheid schept voor sport en beweging voor haar inwoners. Daarbij kunt u denken aan wandelroutes, skate-routes, speelvoorzieningen, e.d. Bij de recreatiegebieden en overige sportinfrastructuur zijn veelal andere partijen betrokken. Bij deze pijler merken we op dat het beleid al is ontwikkeld in de nota "Tussen vloedlijn en vuurlinie"[3] en de nota Speelruimtebeleid 2011[4] en dat het beleid is gericht op optimaliseren van gebruik van de al aanwezige voorzieningen waaronder schoolpleinen.

CONCEPT

[2] Wmo: Wet maatschappelijke ondersteuning.

[3] Nota "Tussen vloedlijn en vuurlinie". Toeristisch-recreatieve nota gemeente Heemskerk 2008-2012.

[4] Nota Speelruimtebeleid 2011. Ruimte voor spelen.

De samenhang tussen deze onderdelen komt naar voren in het onderstaande figuur.

Sportstimulering en ondersteuning Stimuleren sportparticipatie en frequentie Subsidiebeleid Ondersteunen verenigingen Vrijwilligersondersteuning	**S** **P** **O** **R**
Sportaccommodaties Kwantiteit/spreiding Kwaliteit Exploitatie en gebruik Beheer en organisatie Tarievenbeleid Onderhoud	**T** **B** **E** **L** **E** **I** **D**
Overige sportinfrastructuur: sport in recreatiegebieden, in de openbare ruimte en overige sportinfrastructuur. Recreatie Speelruimte Fiets-/voetpaden	

CONCEPT

2 Kaders en uitgangspunten

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een samenvatting gegeven van de beleidskaders op het terrein van het sportbeleid op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau.

2.2 Landelijk beeld

In 2011 is door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de beleidsbrief “sport en bewegen in Olympisch perspectief” gepresenteerd. Samenvattend zijn er drie speerpunten benoemd in het kader van sport en beweegbeleid:

- Sport en bewegen in de buurt
- Werken aan een veiliger sportklimaat
- Uitblinken in sport.

Deze beleidsbrief is uitgewerkt in het programma Sport en bewegen in de buurt 2012 – 2016, die in februari 2012 is bekrachtigd door het ministerie van VWS. Het kabinet wil met dit programma bijdragen aan een lokaal sport- en beweegaanbod dat beter aansluit op de vraag, met meer lokaal maatwerk. Er wordt aangestuurd op slimme en kansrijke verbindingen tussen sport- en beweegaanbieders, scholen, zorg- en welzijnsinstellingen en het bedrijfsleven. Deze verbindingen kunnen nieuw zijn of voortborduren op bestaande vormen van samenwerking.

Het programma Sport en bewegen in de buurt 2012 – 2016 bestaat uit 5 onderdelen.

A. Buurt sportcoach: de Impuls Brede scholen, sport en cultuur (inzet combinatiefunctionarissen) wordt uitgebreid.
B. Sportimpuls: Doel van de Sportimpuls is om lokale sport- en beweegaanbieders van startkapitaal te voorzien om initiatieven in gang te zetten die er toe leiden dat sport en bewegen onderdeel gaan uitmaken van de dagelijkse keuze van mensen en daarmee hun gezondheid bevordert.
C. Buurtscan: doel van de buurtscan is gemeenten te helpen bij het ontwikkelen van een plan van aanpak voor een buurtgericht sport- en beweegaanbod dat aansluit op bestaand beleid. De scan bestaat uit drie onderdelen t.b.v. inzicht in:
   - de kwantitatieve en kwalitatieve data op buurtniveau
   - de kracht van de buurt
   - de wensen van de bewoners.
D. Menukaart Sportimpuls: de menukaart Sportimpuls bevat een selectie van succesvol sport- en beweegaanbod dat de afgelopen jaren ontwikkeld is door sportbonden, beweegaanbieders, fitnessorganisaties en anderen
E. Taskforce belemmeringen: Het regeerakkoord van eind 2012 onderschrijft de ambitie om de Nederlandse Sport op Olympisch niveau te brengen zonder de Olympische Spelen naar Nederland te halen. Daarnaast heeft het kabinet de wens aangegeven om het aantal gymnastiekuren voor het primair onderwijs uit te breiden van 1,5 uur naar 3 uur.

2.3 Provinciaal beeld

De Provincie wil in Noord Holland een sportklimaat scheppen waarin breedtesport en de topsport optimaal kunnen floreren. De focus ligt op:

1. Breedtesport: Sportservice Noord-Holland ondersteunt gemeenten bij hun sportbeleid door middel van een kennisfunctie.
2. Topsport: de provinciale topsportambitie richt zich op de randvoorwaarden die het mogelijk maken om naast breedtesport, talenten op te leiden en topsport mogelijk te maken. Hierin wordt een onderverdeling gemaakt in drie speerpunten:

CONCEPT

- regionale topsportaccommodaties
- talentontwikkeling
- topsportevenementen

2.4 Gemeentelijke kaders

Strategische visie

Hoe de gemeente Heemskerk eruit ziet in 2040 staat vermeld in de Heemskerkse toekomstvisie 2040 “Het geheim van de IJmond”. Het ontwerp van deze lange termijnvisie is in maart 2009 vastgesteld. In deze visie staat een aantal belangrijke keuzen opgesomd op het gebied van werken, wonen en verblijven. De ambitie voor sport, recreatie en zorg in Heemskerk is dat, door duidelijk en vroegtijdig in te zetten op genoemde terreinen, Heemskerk in 2040 een positie heeft weten te verwerven in de regio. Een andere belangrijke ambitie is voorts om, tegen de demografische prognoses in, het inwonertal op peil te houden. Sport kan bijdragen aan een leefbare samenleving en daardoor bijdragen aan deze volkshuisvestelijke ambitie.

Collegeprogramma

In het Collegeprogramma 2010-2014: Duidelijk, duurzaam en daadkracht, wordt ingezet op een actualisatie van de sportnota. Hierin dienen de mogelijkheden om de deelname van jongeren aan sport verder te stimuleren te worden onderzocht. Een aantal verenigingen is zich bewust van hun maatschappelijke functie. Het college wil door samenwerking met brede scholen en welzijnswerk deze rol meer stimuleren. Daarnaast dient een goede afstemming te zijn naar vraag- en aanbod van sportvoorzieningen. Ook dienen de toekomstmogelijkheden voor binnen- en buitensportaccommodaties te worden onderzocht.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De Wmo-kadernota Heemskerk 2012 t/m 2015 ‘Met Elkaar’ kent vijf uitgangspunten:

- Civil society en participatie in de buurt;
- Zelfredzaamheid;
- Compensatieplicht;
- Profijtbeginsel;
- Regierol gemeente.

Hoewel het Wmo-beleid zich richt op alle mensen, gaat de meeste aandacht uit naar die groepen die het meest kwetsbaar zijn. Het doel van ons Wmo-beleid is dan ook om kwetsbare mensen met meervoudige beperkingen en problemen op meerdere leefgebieden, die niet zelf of binnen hun eigen netwerk voor een oplossing kunnen zorg dragen, voor wie een samenstel van diensten en voorzieningen nodig is, welke geleverd worden door meerdere partijen, te ondersteunen en te begeleiden naar de juiste oplossing. De diensten moeten soms na elkaar en soms gelijktijdig beschikbaar zijn. Dat vergt een goede afstemming tussen de betrokken partijen, de zogenaamde keten- en netwerksamenwerking. Deze is niet vrijblijvend doch heeft een verplichtend karakter. De gemeente heeft de regierol. Sport en bewegen dragen bij aan de uitgangspunten van de Wmo, zoals de civil society en de participatie in de buurt. Sportbeleid kan ook gericht zijn op het meedoen van bepaalde doelgroepen aan de samenleving.

Bewegingsonderwijs basisscholen

De gemeente heeft een wettelijke taak in het kader van huisvesting van bewegingsonderwijs voor basisscholen. De Wet op het primair onderwijs bepaalt, dat basisscholen recht hebben op een aantal uren voor bewegingsonderwijs en de gemeente verplichtingen heeft ten aanzien van de accommodatie daarvoor. In het regeerakkoord is opgenomen dat het bewegingsonderwijs binnen het primair onderwijs uitgebreid zou moeten worden van 1,5 uur per week naar 3 uur per week. Dit wordt door het rijk nog nader uitgewerkt. De hieruit volgende consequenties voor de inrichting van het

CONCEPT

onderwijs en de gevolgen voor de benutting van de bestaande sportaccommodaties zullen vervolgens in de komende tijd nader uitgewerkt dienen te worden.

'Heemskerk sportief aan zet'[5]

In 2008 is het uitvoeringsprogramma 'Heemskerk sportief aan zet' vastgesteld. Hierin is opgenomen dat de gemeente Heemskerk wil bereiken dat

elke inwoner, uit oogpunt van gezondheid, vorming, ontplooiing en leefbaarheid op een verantwoorde wijze aan enige vorm van sportbeoefening kan doen

Uitgangspunten hierbij waren

- De gemeente wil het mogelijk maken dat zoveel mogelijk inwoners van Heemskerk aan sport kunnen doen, omdat sport goed is voor de gezondheid en het welbevinden van mensen en bijdraagt aan een verbetering van de leefbaarheid en sociale cohesie. De ambitie was om in 2010 het percentage inwoners dat aan sport doet te verhogen van gemiddeld 60% naar 65%.
- De (groepen) inwoners die ten opzichte van dit gemiddelde onvoldoende aan sport toekomen, actief te stimuleren en in de gelegenheid te stellen tot een hogere sportparticipatie. Tot de doelgroepen behoren senioren, jeugd/jongeren, allochtonen en mensen met een verstandelijke en/of fysieke beperking. De ambitie was om de sportparticipatie van deze Heemskerkers met minimaal 5% te verhogen.
- In 2010 zou er een structurele kwaliteitsverbetering plaats hebben gevonden binnen het Heemskerkse sportaanbod en de sportverenigingen. Deze verbetering zou moeten blijken uit:
  - een toename van het aantal verenigingen met een stabilisatie of toename van het ledenaantal met 8%.
  - een afname van 10% van het aantal verenigingen met een vrijwilligerstekort.

Het veld

Er zijn in 2010/2011 twee interactieve avonden georganiseerd met sportverenigingen en sport gerelateerde organisaties met als doel bouwstenen te creëren voor het nieuw op te stellen uitvoeringsprogramma sport. De informatie is ook van belang voor deze sportnota. De gemeente heeft hier een belangrijke regierol in. Opvallend was dat de constateringen van de verschillende organisaties veelal overeenkomen met resultaten en motieven uit monitoren en benchmarkonderzoeken. Hierdoor wordt een betrouwbaar beeld geschetst.

De belangrijkste aandachtspunten, die naar voren kwamen zijn:

- Betaalbare sport voor iedereen;
- Constructieve samenwerking tussen organisaties zodat er een passend aanbod is aan sport voor jong en oud (maar ook voor mensen met een lichamelijke beperking);
- Uitbreiding van het sport- en beweegaanbod tijdens en na schooltijd;
- Voldoende accommodaties voor alle sporten;
- Voldoende vrijwilligers.

2.5 Demografische ontwikkelingen

De hedendaagse vraag naar sport zal niet dezelfde vraag zijn als over bijvoorbeeld 20 jaar. De prognoses wijzen op een natuurlijke terugloop van het inwonertal in Heemskerk van ruim 39.000 in 2012 naar 36.000 in 2040. Dit komt vooral door voortschrijdende gezinsverdunning. In de Strategische Visie 2040 is de ambitie uitgesproken dat Heemskerk in het jaar 2040 rond de 40.000 inwoners telt. Dit is een streven tegen de demografische prognoses is. Dit aantal kan alleen worden bereikt door

[5] Collegebesluit 2008/15621: B9/36/2008 vaststelling uitvoeringsprogramma "Heemskerk sportief aan zet` 2008/2010.

CONCEPT

extra woningen te realiseren. Hoeveel precies en waar die woningen zouden moeten en/of kunnen komen is nog de vraag.

Daarnaast zal de gemeente de komende jaren te maken krijgen met een vergrijzende bevolking, met een andere behoefte aan sport. Aanpasbaarheid en multifunctionele inzetbaarheid zijn gewenst om sportaccommodaties en overige sportinfrastructuur duurzaam te exploiteren en te kunnen voorzien in de veranderende behoefte.

In de onderstaande tabel is het aandeel huishoudens (h.h.) met 75-plussers in Heemskerk te zien. Dit illustreert de geprognosticeerde vergrijzing in Heemskerk. Overigens is het verwachte aandeel huishoudens met 75-plussers in Heemskerk in 2040 hoger dan in de regio en in het land (rond de 22%).

Percentage huishoudens met 75-plussers	%h.h. 75+ in 2010	h.h, 75+ in aantallen in 2010	% h.h. 75+ in 2040	h.h. 75+ in aantallen in 2040
Heemskerk	14,1%	2.360	26,2%	4.770

Bron: Centraal Fonds Volkshuisvesting CFV; regiorapportages december 2011

CONCEPT

3 Stand van zaken in Heemskerk

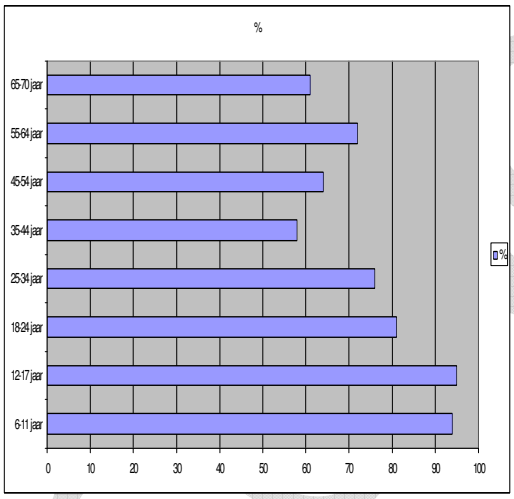
3.1 Inleiding

In Heemskerk bestaat het volgende beeld over de sport.

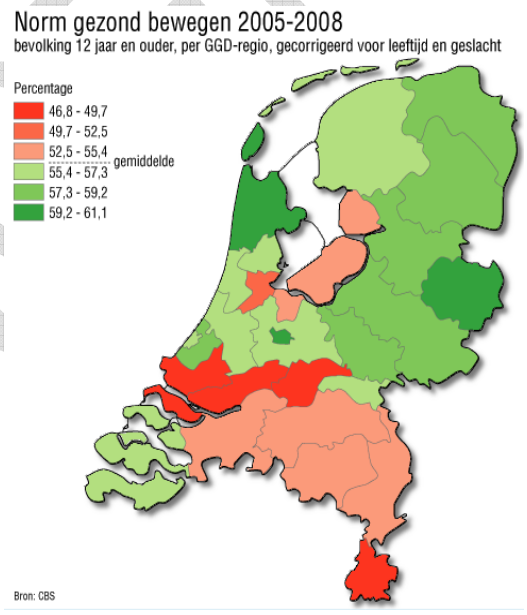
3.2 Stand van zaken sportstimulering

Inmiddels doet ongeveer driekwart (74%) van de bevolking (6-79 jaar) in Heemskerk mee aan sport volgens de norm Richtlijnen Sport Onderzoek (RSO)[6]. De sportdeelname is in de periode 2004 tot 2010 gegroeid met zo'n 10%. Daarmee voldoet Heemskerk bijna aan de landelijke ambitie voor 2016 (75% Nederland Sportland). De lidmaatschappen bij de sportverenigingen zijn tevens ongeveer op landelijk niveau gebleven. De deelname aan sportverenigingen door volwassenen blijft echter nog sterk achter. Daarnaast blijven inwoners met een beperking sterk achter ten opzichte van de rest en blijft de mate van sportdeelname onder laagopgeleide deelnemers (57%) sterk achter bij middelbaar (72%) en hoogopgeleide inwoners (75%).

Naast de deelname aan sport (participatie) wordt de frequentie van sport en bewegen gemeten. Van de volwassenen in Heemskerk voldoet 45% niet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB)[7]. Tussen de 65-74 jaar ligt dit percentage op 58%. 's Winters ligt dit percentage 12% hoger[8]. 36% Van de jeugd beweegt minder dan 7 uur per week[9].

Sportdeelname per leeftijdscategorie:
Bron Sportmonitor Heemskerk 2010

Ten aanzien van sportverenigingen dient zorg uit te gaan naar het vrijwilligerswerk. In 2010 is 6% van de inwoners als vrijwilliger actief binnen de sport, terwijl dit landelijk 17% bedraagt. Om de ambities met betrekking tot de beoogde sportstimulering te realiseren wordt ingestoken op de verschillende invalshoeken:

- sport en bewegen op maat: jeugd, ouderen en aangepast

[6] RSO: > 12x sport per jaar
[7] NNGB: 30 min. matig tot intensief bewegen gedurende 5 dgn per wk. Voor 0-18 ligt dit op 60 min.
[8] Hierbij moet worden opgemerkt dat de metingen afkomstig zijn uit een GGD onderzoek uit 2008. Volwassenenonderzoek Heemskerk en rapportage ouderenonderzoek Kennemerland van de GGD uit 2008.
[9] GGD E-movo 2009.

- sport, bewegen en gezondheid
- verenigingsondersteuning

Sport en bewegen op maat: jeugd

Wat doen we al

Er is een aantal lopende projecten binnen de gemeente, de jeugdsport, sport specifieke clinics en schoolsport. De gemeente wil met deze projecten bereiken dat de kinderen gezonder en bewuster gaan leven. Wat zich uit in vermindering van overgewicht, toetreding sportverenigingen, etc.

Het project Jeugdsportpas is bedoeld om jeugd kennis te laten maken sport. Het project bestaat uit twee delen. Tweemaal per jaar worden voor alle basisscholen sport specifieke clinics georganiseerd en jaarlijks wordt een divers aanbod van sportstimuleringsactiviteiten aangeboden. De jeugdsportpas is een succesvol instrument om jeugd te stimuleren en kennis te laten maken met sport. Naast sportorganisaties (commercieel en verenigingen) worden ook scoutingorganisaties, de reddingsbrigade en vanuit de cultuurhoek de twirl-majorettevereniging en dansscholen betrokken bij de programmering. Basisscholen kunnen zich aanmelding voor schoolsportprogramma. Leerlingen kunnen buiten schooltijd kennis maken met diverse activiteiten zoals schaatsen en hardlopen en diverse sporttoernooien. Tevens vindt vanuit dit programma de organisatie van de schoolsportdag plaats. In de QuickScan bewegingsonderwijs Heemskerk wordt met waardering gesproken over de gezamenlijke sportdag voor basisscholen voor de groepen 6 en 7. In het brede schoolprogramma worden op verzoek van de scholen extra sportactiviteiten aangeboden ter bevordering van fysieke en sociale vaardigheden. In september 2012 is de sportbuurtcoach gestart met activiteiten in de buurt. Het zijn laagdrempelige activiteiten waarbij de jeugd kan komen en gaan wanneer zij willen. De buurten waar de sociale teams actief zijn krijgen prioriteit bovenop de andere buurten in Heemskerk. Benutting van speelplekken en openbare schoolpleinen is een subdoel. Naast bovengenoemde activiteiten vinden er, zowel incidenteel als structureel, sport- en spelactiviteiten plaats in en rond de buurthuizen.

Op alle basisscholen en scholen in het voortgezet onderwijs wordt bewegingsonderwijs gegeven. Aangetoond is dat de kwaliteit van het bewegingsonderwijs wordt verhoogd wanneer een vakleerkracht wordt ingezet. Uit de QuickScan bewegingsonderwijs Heemskerk blijkt dat de ‘grote’ scholen gebruik maken van een bevoegd vakleerkracht. Om bij te dragen in de mogelijkheid om de ‘volwaardige’ vakleerkracht terug te brengen in het onderwijs is met cofinanciering van het onderwijs een combinatiefunctionaris ingezet op een viertal basisscholen. De financiële ruimte van de impulsregeling is beperkt waardoor niet alle scholen in staat zijn om gebruik te maken van deze regeling. Slechts een basisschool biedt voor leerlingen Motorisch Remedial Teaching (MRT) aan. Dit is een signalering- en oefenprogramma voor leerlingen die minder goed bewegen dan hun klasgenoten. Op dit moment wordt door de combinatiefunctionaris een aanbod voorbereid voor alle leerlingen van de basisscholen.
Met de aanstelling van combinatiefunctionarissen wordt de band tussen het sport- en onderwijsveld geïntensiveerd op het operationele vlak. Gewerkt wordt aan het opzetten van samenwerkingsverbanden tussen scholen en sportaanbieders op het gebied van (programmering van) sportactiviteiten, accommodatiegebruik en sporttechnisch kader.
In relatie tot uitvoering van projecten, onderzoek en accommodatievraagstukken is gebleken dat er behoefte is aan structureel strategisch overleg vakleerkrachten.
Dit bevordert niet alleen de relatie en de kwaliteit van samenwerking tussen de gemeente en de individuele onderwijsinstituten, maar bevordert de samenhang en samenwerking tussen alle partijen onderling. In 2013 zal een eerste overleg plaatsvinden.

Zwemmen in Nederland is niet alleen een basisbehoefte vanwege veiligheid maar moet ook gezien worden als een sport- en beweegmogelijkheid. Er zijn gemeente breed nog steeds kinderen die de

CONCEPT

basisschool verlaten zonder zwemdiploma. Landelijk worden gemeenten gestimuleerd om deel te nemen aan het project Waterdicht. Doel van dit project is om een registratie van zwemvaardigheid van basisschoolleerlingen bij te houden en een overzicht te verkrijgen van aanbieders en faciliteiten om zwemvaardigheid te verbeteren. Aan leerlingen die nog niet in de gelegenheid zijn geweest om zwemvaardigheid te volgen wordt een aanbod gedaan. In 2013 zal door middel van de combinatiefunctionaris uitvoering worden gegeven aan dit project.

Meer bewegen voor ouderen

Wat doen we al

De activiteiten van de gemeente binnen het Meer bewegen voor Ouderen worden aangepast aan de wensen en mogelijkheden van de deelnemers. Het gaat om gymnastiek, spel (sporten), dansen en dergelijke. Hiermee levert MbvO een bijdrage aan het zo optimaal en zelfstandig mogelijk functioneren van ouderen. Belangrijk zijn ook het plezier en de gezelligheid, maar tevens de ontmoeting en het contact met anderen (voorkomen van sociaal isolement). De activiteiten worden over het algemeen aangeboden door Stichting Welschap en Stichting de Stut. Ook het zwembad biedt verschillende groepslessen die geschikt zijn voor 'ouderen'. Zo wordt o.a. MbvO, aquagym en banenzwemmen aangeboden, Veel verenigingen in de gemeente ontplooien zelf initiatieven en bieden al een aangepast programma aan.
In 2008 is in Heemskerk het project Gronings Actief LeefModel (GALM) geïntroduceerd. Een kennismakingsprogramma voor 55+-ers. Gedurende de trajectperiode van 4 jaar zijn 4.400 inwoners benaderd. Een en ander heeft geleid tot diverse specifieke oudere groepen die onder begeleiding van een gymnastiekvereniging nog steeds sporten- en bewegen. Het GALM project eindigt in december 2012 en wordt opgevolgd door de Trendmasterweken. Voor de financiering van dit traject is succesvol door een sportvereniging een beroep gedaan op de Sport impulsregeling van het Rijk.

Naast sportstimulering op projectbasis is het doel dat zoveel mogelijk reguliere sportverenigingen zodanig zijn ingericht dat zij een passend aanbod kunnen bieden. Voorlichting via diverse kanalen is hierbij van cruciaal belang.

Ook voor deze doelgroep geldt dat verschillende activiteiten op verschillende niveaus door zowel niet sport gerelateerde als wel sport gerelateerde organisaties worden aangeboden. Gestart is om een overzicht te creëren van het aanbod zodat afstemming en samenwerking tussen organisatie kan gaan plaatsvinden en er overzicht komt voor inwoners.

Sportstimulering op maat: aangepast sporten

Wat doen we al

In lokaal verband is een klein aantal verenigingen specifiek actief op het gebied van aangepast sporten. Een aantal van deze verenigingen ontvangt hiervoor een expliciete subsidie. De verenigingen die zich bezig houden met aangepast sporten ondervinden dezelfde problemen als reguliere sportverenigingen zo niet erger. Zo moeten vrijwilligers bijvoorbeeld gekwalificeerd zijn om een sporter met een beperking te mogen begeleiden. In het streven om sportverenigingen een getrouwe afspiegeling te laten zijn van de Heemskerkse bevolking is het logisch dat mensen met een beperking ook gaan sporten bij reguliere sportverenigingen. Dat vergt naast de noodzakelijke begeleiding ook het nodige van de te gebruiken accommodaties. Juist voor sporters met een beperking zijn bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van de accommodaties van het grootste belang. In 2013 wordt een start gemaakt met inventariseren naar de mogelijkheden qua accommodatie, technisch kader en draagvlak binnen de verenigingen om aangepast sporten onder te brengen. De doelgroep is moeilijk traceerbaar en bereikbaar. Gestart wordt met een enquête onder leerlingen die in aanmerking komen voor het leerlingenvervoer en het cliëntenbestand WMO met de vraag of en hoe zij betrokken kunnen worden bij sport- en beweegactiviteiten. Afhankelijk van het resultaat wordt bezien vanuit welke organisatie doorverwijzing en bemiddeling kan plaatsvinden.

CONCEPT

Sport, bewegen en gezond gedrag

Wat doen we al

Sinds 2008 wordt het project 'voeding en beweging' uitgevoerd voor het primair onderwijs in samenwerking met de GGD, Vivazorggroep en met financiële ondersteuning van Achmea. Het project heeft een looptijd tot en met 2013. Doel van het project is het ondersteunen van voorlichting aan kind en ouders op school over bewegen en gezondheid. Op dit moment nemen 7 basisscholen deel aan het project. Onderzoek vindt plaats of een beroep kan worden gedaan op andere voorliggende voorzieningen zoals genoemd in de onderwijsagenda sport, bewegen en gezonde leefstijl in en rondom de school

Verenigingsondersteuning

Wat doen we al

Zoals in heel Nederland vormen sportverenigingen in Heemskerk de brede basis voor sportbeoefening in de samenleving. In Heemskerk zijn 45 sportverenigingen actief en bekend bij de gemeente, waar ruim 13.250 inwoners lid van zijn. Het sportaanbod dat wekelijks door deze verenigingen wordt gerealiseerd is enorm en wordt voor het overgrote deel door vrijwilligers in goede banen geleid. De sportvereniging is in Heemskerk hiermee een belangrijk kapitaal en van cruciaal belang voor het sportaanbod in de volle breedte

Van sportverenigingen wordt verwacht dat zij een grotere maatschappelijke rol gaan spelen in de samenleving (sport als middel). Sportbesturen zijn van oudsher ingericht om 'het spelletje' met soortgenoten te organiseren. In principe is hier niets mis mee. Door de toenemende vraag naar sport als maatschappelijk instrument, de veranderende behoefte van de sporter en de toenemende regelgeving en eisen op tal van fronten vraagt om professionalisering. In 2012 is een start gemaakt met de aanstelling van combinatiefunctionarissen binnen een viertal verenigingen. Voor de versterking van sportverenigingen blijft de gemeente Heemskerk de combinatiefunctionarissen inzetten.

De gemeente kent een centraal servicepunt vrijwilligers. De belangrijkste taken zijn het ondersteunen van vrijwilligersorganisaties en het bemiddelen van vrijwilligers via de vacaturebank. Het servicepunt brengt vraag en aanbod bij elkaar en beschikt over een vacaturebestand.

Sportaanbieders

Georganiseerde sport

De georganiseerde sport in Heemskerk bestaat uit ongeveer 45 sportverenigingen waarvan ongeveer 26 verenigingen zijn aangesloten bij één van de 70 sportbonden die lid zijn van NOC*NSF. Sportbeoefening in verenigingsverband vindt in Heemskerk het vaakst plaats (47%) en is hiermee de grootste sportaanbieder. Vooral jeugd is lid van de sportverenigingen. De sportverenigingen fungeren als een ontmoetingsplaats voor velen. Daarnaast zijn er veel Heemskerkers die plezier aan sport beleven door als toeschouwer wedstrijden te volgen. De verenigingen drijven voor een belangrijk deel op de inzet en betrokkenheid van vrijwilligers. Sportverenigingen zijn in het beleid daarom een belangrijke partner.

Commercieel sportaanbod

Commercialisering is op dit moment één van de belangrijkste en invloedrijkste ontwikkelingen in de sportwereld. Voorbeelden in Heemskerk zijn bijvoorbeeld sportscholen, dansscholen en fitnesscentra. De commerciële sportaanbieders zijn voor een deel in de wijk gevestigd en vormen vanuit dit perspectief een interessante partij. Zij bieden voor een specifieke doelgroep veelal een breed sportaanbod. Naast het bijdragen aan het stimuleren van sport en bewegen zorgen zij voor economische bedrijvigheid en werkgelegenheid. In Heemskerk sport 32% bij commerciële sportaanbieders.

CONCEPT

Ongebonden sport
Een algemene ontwikkeling is dat de ongebonden sport sterk toeneemt. Er is meer behoefte aan flexibele vormen van sportbeoefening. Mensen willen meer sporten op momenten dat het hen uitkomt en willen zich niet verplichten tot wekelijks trainen en wedstrijden. Voorbeelden van ongebonden sporten zijn wandelen, hardlopen, mountainbiken, fietsen en paardrijden (het paardrijden privé, niet de maneges). 16% Van de sport in Heemskerk is ongeorganiseerd.

Ondersteunende organisaties waaronder Sportservicebureau
Op verzoek van gemeenten kan Sportservice Noord-Holland gemeentelijke breedtesportprojecten voorbereiden en zelf uitvoeren. Dit zijn projecten die gesubsidieerd worden door gemeenten. Diverse gemeenten in Noord-Holland, waaronder Heemskerk, hebben een lokaal sportservicebureau. In Heemskerk gaat het om het bureau Sportservice Kennemerland, dat diverse activiteiten organiseert waaronder de jeugdsportpas. Op het gebied van aangepast sporten verzorgt Sportsupport Haarlem informatie en advies op gebied van aangepast sporten aan inwoners van o.a. Heemskerk. Daarnaast ondersteunen zij verenigingen en organisaties in hun aanbod.
Naast de sportservicebureaus zijn er nog vele organisaties die op enige wijze sport en bewegen, al dan niet gesubsidieerd, aanbieden, zoals welzijnsorganisaties en Stichting de Waterakkers.

3.3 Stand van zaken sportaccommodaties

De gemeente Heemskerk beschikt over een gevarieerd aanbod aan sportaccommodaties. De accommodaties zijn deels in eigendom van de gemeente, deels bij schoolbesturen en deels bij derden. De verantwoordelijkheden op het gebied van vervanging, onderhoud, beheer en exploitatie zijn op diverse wijzen geregeld.

Sportaccommodaties van derden

Voorbeelden van sportaccommodaties in eigendom van derden zijn fitnesscentra, dansscholen, maneges, e.d. Daarnaast zijn er verenigingen en clubs die een gedeelte van een gebouw van een derde huren/gebruiken om daar te sporten. Bij de sportaccommodaties van derden liggen de regie en verantwoordelijkheden op het gebied van vervanging, onderhoud, beheer en exploitatie bij deze derden.

Sportaccommodaties bij scholen

Enkele scholen in Heemskerk hebben eigen gymaccommodaties. Om exploitatietechnische redenen is het eigendom van deze accommodaties overgedragen aan de schoolbesturen. Indien een school ophoudt te bestaan, komt het eigendom in verband met het economische claimrecht terug bij de gemeente. De gemeente is verantwoordelijk voor de bouw en onderhoudskosten van deze accommodaties bij het primair onderwijs. In verband met de doorcentralisatie van het onderhoud is dit niet het geval bij het voortgezet onderwijs. De sportaccommodaties bij scholen zijn:

- Een sportbox met zes gymzalen. Stichting Kennemer College is eigenaar. De exploitatie en het beheer worden uitgevoerd door de Stichting Sportaccommodaties Beverwijk. Deze gymaccommodaties zijn naast het schoolgebruik algemeen te huren door scholen, sportverenigingen en particulieren.
- Een gymaccommodatie geïntegreerd in basisschool De Bareel. Stichting Tabijn is eigenaar en zorgt zelf voor de exploitatie en het beheer. Deze gymaccommodatie wordt gebruikt door basisschool De Bareel en derden.
- Een gymaccommodatie geïntegreerd in basisschool De Lunetten. De Stichting Fedra is eigenaar en zorgt zelf voor de exploitatie en het beheer. Deze gymaccommodatie wordt uitsluitend gebruikt door basisschool De Lunetten.

CONCEPT

Sportaccommodaties eigendom van de gemeente Heemskerk

De gemeente Heemskerk is eigenaar van diverse sportaccommodaties, waaronder enkele gymzalen, het complex De Waterakkers met daarin een zwembad en twee sporthallen en diverse buitensportcomplexen[10].
De zes gymzalen zijn gelegen aan: De Visserstraat 6 b.; Bachstraat 81;- Jean Monnetstraat 136 a; Stijkelstraat 2a; Duitslandlaan 5; Marnestraat 3. Een zevende gymzaal (De Velst 5) is sinds begin 2012 niet meer in gebruik aangezien deze zal worden gesloopt in het kader van herstructurering. Ter vervanging van die gymzaal wordt een sportzaal met multifunctionele ruimtes De Velst ontwikkeld. Deze toekomstige sportzaal dient mede ter verbetering van het optimaal sporten. De gemeente zorgt zelf voor de exploitatie en het beheer van de gymzalen. De gymzalen zijn algemeen te huren door scholen, sportverenigingen en particulieren.
Het complex De Waterakkers (twee sporthallen en zwembad) is gelegen aan de sportboulevard aan de Kerkweg. De exploitatie en het beheer worden uitgevoerd door de Stichting de Waterakkers. De gemeente is verantwoordelijk voor het groot onderhoud. De sporthallen zijn algemeen te huren. Het instructiebad is eveneens algemeen te huren en daarnaast is het zwembad een recreatief bad.
Daarnaast zijn diverse sportaccommodaties in eigendom van de gemeente Heemskerk, waaronder de sportcomplexen voor tennis, voetbal en handbal en de gymaccommodatie aan de L. Couperusstraat 92, turnvereniging TOSS) . Deze zijn uitgegeven in huur, erfpacht of opstal. Er zijn verschillende vormen van beheer, onderhoud en exploitatie.

Kwaliteit en gebruik van de gemeentelijke gymzalen

Met betrekking tot het gebruik en de kwaliteit van de gemeentelijke gymzalen is het volgende bekend[11]. De gemeentelijke gymzalen worden doordeweeks overdag gebruikt door diverse basisscholen (primair onderwijs). Daarnaast worden de gymzalen 's middags na school, in de avonduren en weekenden verhuurd aan diverse sportverenigingen en particuliere sportaanbieders. Vrijwel alle gymzalen hebben in 2008 een bespelingpercentage tussen de 90%-100% ten opzichte van de bespelingnorm van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (een minimaal gebruik van 1.600 uur op jaarbasis). Alleen de gymzaal aan de Jean Monnetstraat heeft een bespeling onder de 90%. Opgemerkt moet worden dat in de berekening niet alle incidentele verhuur is meegenomen. Wanneer ook de incidentele verhuur wordt toegevoegd voldoen (in 2008) vrijwel alle gymzalen aan de norm. Sinds 2008 heeft een verschuiving van gebruikers plaatsgevonden. Per saldo is het gebruik in 2012 vergelijkbaar met 2008.
Een inventarisatie van sportaccommodaties heeft uitgewezen, dat er vooral kwalitatieve problemen zijn met een aantal gymzalen. Daarbij gaat het om verouderde voorzieningen die niet meer geschikt zijn voor de veranderende wensen van de sportbeoefenaar. Er is bij veel Heemskerkse gymzalen sprake van suboptimale sportbeoefening. Dit is het geval als een binnensport die wegens speltechnische eisen van een sportzaal of de nog grotere sporthal gebruik zou moeten maken, uitwijkt naar een accommodatie die niet voldoet aan de speltechnische eisen. Deze suboptimale sportbeoefening is het gevolg van capaciteitsproblemen bij sportcentrum De Waterakkers. In Heemskerk worden o.a. basketbal, badminton, volleybal en handbal (deels) suboptimaal beoefend[12].
In 2011 heeft de raad besloten om één gymzaal te vervangen door een sportzaal (de Velst) waardoor meer verenigingen optimaal zullen kunnen sporten.

[10] Naast de hier genoemde accommodaties beschikt de gemeente Heemskerk over nog veel meer accommodaties of grond, in verhuur, opstal of erfpacht, maar dan voor andere doeleinden dan sport. Dan kan het bijvoorbeeld gaan om activiteiten op het gebied van hobby/welzijn, zoals voor scouting, postduiven houden en modelboten.

[11] Bron: het rapport "Accommodatie onderzoek Heemskerk" van het bureau Sportservice Noord-Holland, van december 2008.

[12] Bron: het rapport "Accommodatie onderzoek Heemskerk" van het bureau Sportservice Noord-Holland, van december 2008.

CONCEPT

Verdeling verantwoordelijkheden, uitgiftecontracten en tarieven

De gemeente Heemskerk heeft de gronden en opstallen op diverse wijze uitgegeven. Ook zijn er diverse oplossingen gekozen voor de verdeling van de verantwoordelijkheden op het gebied van realisatie, vervanging, onderhoud, beheer en exploitatie. Deze verschillen zijn het gevolg van de verschillende aard van de diverse sporten. Ook zijn verschillen historisch gegroeid. In het algemeen is per sportcategorie (voetbal, tennis, handbal, gymzaal, e.d.) gekozen is voor verschillende oplossingen voor wat betreft het uitgeven van grond in verhuur, erfpacht of opstal. In het verlengde van deze verschillende oplossingen zijn verschillende partijen, waaronder de gemeente, stichtingen en verenigingen, verantwoordelijk voor het realiseren, onderhouden, beheren en exploiteren van de sportaccommodaties. Deze verschillen leiden tot verschillende vormen van contracten zoals huur, erfpacht en opstal.
Over het algemeen zijn verenigingen zelf verantwoordelijk voor hun opstallen. Wat de buitensportvelden betreft zijn er meer verschillen.
In een aantal gevallen is er een relatie tussen de hoogte van de vergoeding en het aantal taken dat een vereniging zelf uitvoert. Hier zijn uitzonderingen op. We hebben te maken met maatwerk en een historisch gegroeide situatie.

Het heeft zo lang gefunctioneerd. Dit neemt niet weg dat er ook andere oplossingen mogelijk zijn, bijvoorbeeld op het gebied van bijvoorbeeld beheer en exploitatie. Beheer en exploitatie zijn geen kerntaak van een gemeente. Deze taken kunnen ook worden ondergebracht bij een externe organisatie.

Daar waar de gemeente verantwoordelijk is voor bepaalde taken, zijn de kosten en het risico van die taken voor de gemeente. Zo is de gemeente bijvoorbeeld verantwoordelijk voor de vervanging van de gymzalen en het groot onderhoud van het zwembad en de sporthallen. Voor onderhoud wordt jaarlijks gereserveerd conform meer jaren onderhoudsprogramma's. De ombuigingen van de laatste jaren zetten de onderhoudsvoorzieningen op de langere termijn echter wel onder druk. Tevens wordt met nadruk gemeld, dat de gemeente niet reserveert voor de vervanging van haar accommodaties waaronder de gymzalen. Gezien de leeftijd van de sportaccommodaties is een vervangingsplan inclusief financiële consequenties noodzakelijk. Dit is een financieel risico zowel als een risico voor het in stand houden van accommodaties in Heemskerk.

3.4 Stand van zaken overige sportinfrastructuur

Sport en bewegen vinden ook plaats in recreatiegebieden, de openbare ruimte en overige sportinfrastructuur. Deze categorieën overlappen elkaar deels. Belangrijke recreatiegebieden zijn de parken in Heemskerk, de groene hoofdstructuur, de duinen en het strand. Er is een groen recreatiegebied tussen IJmond en Zaanstad (Tussen IJ en Z). De projecten van Tussen IJ en Z worden mogelijk gemaakt door een samenwerking van de gemeenten Heemskerk, Beverwijk, Zaanstad en Uitgeest, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de provincie Noord-Holland.
In de openbare ruimte in Heemskerk zijn speelvoorzieningen, fiets- en voetpaden aanwezig. Diverse regionale en lokale fiets- en wandelroutes komen door Heemskerk.
Overige sportinfrastructuur is te vinden in de vorm van schoolpleinen en sportvoorzieningen van derden. De mogelijkheden van het openstellen van schoolpleinen, na schooltijd, zijn onderzocht. Er blijken veel praktische haken en ogen en juridische consequenties te zitten aan het toezicht op en het beheer van deze schoolpleinen. Een beperkt aantal schoolpleinen is nu opengesteld. De gemeente wil, in overleg met betrokken partijen tot ruimere openstelling van de schoolpleinen komen.

CONCEPT

De ambities en kansen voor de pijler overige sportinfrastructuur zijn uitgewerkt in de nota “Tussen vloedlijn en vuurlinie”[13] en de nota Speelruimtebeleid 2011. Bij de fiets- en voetpaden is er een raakvlak met het verkeersbeleid.

In de nota Speelruimtebeleid 2011 is het volgende geformuleerd t.a.v. speelbeleid (2011/30464):
In beleidsmatig opzicht vinden wij onder meer dat:

- het huidige aanbod van speeltoestellen en speelaanleidingen adequaat is.
- optimale spreiding van speelvoorzieningen wordt zoveel mogelijk nagestreefd.
- prioriteit gegeven moet worden aan speelplekken die actief, creatief of avontuurlijk spelen stimuleren en een gevarieerd aanbod hebben voor verschillende leeftijdsgroepen.
- de inbreng van buurtbewoners centraal moet staan bij het realiseren van speelvoorzieningen.
- er duidelijke richtlijnen moeten zijn met betrekking tot inrichting, beheer en onderhoud.

In de nota “Tussen vloedlijn en vuurlinie” ziet de gemeente Heemskerk kansen voor een verdere uitbouw van recreatie (dagrecreatie) in zijn algemeenheid en verblijfsrecreatie in het bijzonder. Niet alleen door een uitbreiding van het aanbod maar ook door de bestaande voorzieningen aantrekkelijk te houden en aan te passen aan de veranderende vraag. De invloed die de gemeente kan uitoefenen op het toeristisch-recreatieve aanbod is beperkt. Wel heeft de gemeente een belangrijke taak in de voorwaardenscheppende sfeer. Met deze Toeristisch-recreatieve nota wil de gemeente de (on)mogelijkheden en voorwaarden formuleren zodat belanghebbenden en betrokkenen kunnen zien wat wel en niet kan.

CONCEPT

[13] De nota is van 2008 (2008/19295) en wordt momenteel geactualiseerd.

4 Kansen en bedreigingen

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de kansen en bedreigingen met betrekking tot sport en beweging genoemd. Bepaalde ontwikkelingen stimuleren sport, andere leiden tot een afname. Dit hoofdstuk vormt de opstap naar het ontwikkelen van een visie.

4.2 Kansen

De toegenomen aandacht voor sport van de Rijksoverheid zorgt voor extra subsidiestromen, de opwaardering van het vakonderwijs zorgt voor impulsen in georganiseerde sport en de ontwikkeling van multifunctionele accommodaties verruimen de samenwerkingsmogelijkheden. Daarnaast bieden de strategische visie 2040 en het collegeprogramma belangrijke aanknopingspunten voor de sport.

Een kans is het steviger inzetten op samenwerking. Er is veel kennis en ervaring. Door stimuleren, enthousiasmeren en faciliteren kunnen partijen en organisatie bij elkaar worden gebracht en kunnen vraag en aanbod nog beter op elkaar worden afgestemd.

Daarnaast kunnen we streven naar optimaal en intensiever gebruik van bestaande voorzieningen.

Het gaat al goed met de sport in Heemskerk. Heemskerk beschikt over een rijk verenigingsleven en daarnaast een divers commercieel sportaanbod hetgeen resulteert in een dorp met veel sportieve inwoners. De sportparticipatie van 74% in Heemskerk is hoog in vergelijking met het provinciale gemiddelde van 71% en het landelijke gemiddelde van 68%[14]. De uitgave voor sport door de gemeente Heemskerk bedraagt € 47 per inwoner. Dat is laag vergeleken met het landelijk gemiddelde van € 67 per inwoner[15]. De uitdaging is om het sporten in Heemskerk op dit niveau te houden en waar mogelijk te verbeteren.

De vraag naar sport is onderhevig aan maatschappelijke ontwikkelingen, waaronder:
- vergrijzing (meer aandacht voor bewegen en andere manier van sporten)
- ander type sporter, andere sportbehoefte
- overgewicht jeugd en volwassenen
- ander type vrijwilliger

Wanneer op deze ontwikkelingen wordt ingespeeld, kan dat mensen bewegen om meer te gaan sporten.

Sport stopt niet bij de gemeentegrenzen. Meer regionale afstemming kan leiden tot een efficiënte(re) inzet van sportaccommodaties en een betere afstemming van vraag en aanbod. Samenwerking op het gebied van onderhoud en exploitatie kan efficiencyvoordelen hebben.

Een mooi initiatief is de ambitie van het kabinet Rutte II om het gymonderwijs op basisscholen uit te breiden van 1,5 uur naar 3 uur. Dit krijgt nog nadere uitwerking, in welke vorm is nog onbekend. Dit vraagt creatieve mogelijkheden in bijvoorbeeld de natte gymnastieklessen en de benutting van buitenaccommodatie. De verwachting is, dat er geen geld vanuit het rijk beschikbaar zal worden gesteld, zodat de financiële middelen beperkt zijn. De gemeente is verplicht tot het accommoderen van bewegingsonderwijs.

[14] Bron sportdeelname onderzoek 2010.

[15] Bron sportbenchmark 2007 2008/5630. In 2012 wordt een nieuw landelijk benchmarkonderzoek gehouden waar Heemskerk aan deelneemt en waarin dit cijfer wordt geactualiseerd.

CONCEPT

4.3 Bedreigingen

Een belangrijke bedreiging vormt de afnemende bereidheid om vrijwilligerswerk te verrichten. Daarnaast is er een financiële bedreiging voor verenigingen omdat zij te kampen hebben met minder inkomsten op gebied van sponsoring, minder lidmaatschappen en terugtredende overheid op gebied van subsidies. Dit zet de betaalbaarheid van sport door verenigingen onder druk.

De toenemende schaarste van beschikbare grond vormt een bedreiging voor het voortbestaan van ruimte voor sport, immers er zijn functies die meer geld opleveren dan sport. Landelijk wordt in de rapportage Ruimte voor sport 2020 aangegeven dat er een tekort ontstaat van 13 hectare binnensport (gelijk aan 425 sporthallen). Op korte termijn lijkt het dat kiezen voor een hogere marktwaarde voordelen oplevert. Echter op langere termijn tast het de leefbaarheid aan. Dit is een landelijk gegeven en tevens een onderwerp dat in toenemende mate in Heemskerk aan de orde zal komen nu de gemeente in een overgangsfase zit van groei- naar beheergemeente. Daarnaast heeft de gemeente de ambitie om in 2040 een inwonertal van 40.000 te hebben, hetgeen slechts haalbaar is door verdichting met woningbouw. Landelijk wordt in de rapportage Ruimte voor sport 2020 aangegeven dat verdere toename van het tekort aan buitenruimte ontstaat (met name in de randstad) voor groeisporten zoals wandelen, lopen, fietsen, ruitersport.

Sommige gemeentelijke sportaccommodaties zijn gedateerd en aan vervanging toe, terwijl de gemeente niet voor vervanging reserveert. Dit betekent, dat de ruimte in de begroting op het moment van vervanging leidend zal zijn voor de mogelijkheid tot vervanging. Dit houdt een risico in voor het in stand houden van een kwantitatief en kwalitatief voldoende aanbod van sportaccommodaties.

Voor wat betreft de gemeentelijke sportaccommodaties is vraag en aanbod niet optimaal, dit betreft met name de grootte van de accommodaties (bron: Onderzoek Binnensportaccommodaties Heemskerk 2008).

Onder druk van de huidige financiële situatie van de gemeente worden op onderdelen gemeentelijke onderhoudsbudget voor diverse accommodaties, sport- en speelvoorzieningen in de openbare ruimte verlaagd. Dit kan tot gevolg hebben dat accommodaties en sport/speelobjecten maar ook parken, fiets- en voetpaden minder aantrekkelijk worden en het gebruik ervan afneemt.

CONCEPT

5 Visie; wat willen we bereiken

5.1 Visie

De gemeente rekent het primair tot de gemeentelijke verantwoordelijkheid eraan bij te dragen dat er voorzieningen en organisatievormen zijn die de beoefening van sport mogelijk maken. Sport heeft een dubbelfunctie als doel, omdat het voor de burgers gezond en prettig is en als middel, omdat het de sociale verbanden bevordert. Sport is dus meer dan sport alleen: sport is een onmisbare factor bij de ontwikkeling van een écht gezonde, levendige, sociale en aantrekkelijke gemeente. Het maatschappelijke belang van sport als doel en middel brengen we tot uiting in de volgende visie op sport.

*Alle Heemskerkse inwoners moeten de **mogelijkheid** hebben om uit oogpunt van gezondheid, ontplooiing, vorming en ontmoeting aan **enige vorm** van **sportbeoefening** te kunnen doen.*

5.2 Rol van de gemeente

Sport is primair zelf organiserend. Voor veel sport gerelateerde onderwerpen is geen gemeentelijke beleid nodig, hier kunnen verenigingen en sporters prima zelf uit de voeten. Tevens bieden sport ondersteunende organisaties, zoals bonden, in veel gevallen uitkomst. In andere gevallen heeft de gemeente echter een ondersteunende, faciliterende en stimulerende rol. Bij de uitwerking van de rollen staat bovengenoemde doelstelling centraal.

Bij de ondersteuning vanuit de gemeente is een driedeling te maken. De eerste vorm van ondersteuning is het bieden van een basisvoorziening door het creëren van een (basis) sportinfrastructuur van voorzieningen en het onderhouden van (openbare) sportaccommodaties zodat inwoners verleidt worden om actief te sporten en sportief te bewegen. Een tweede vorm van ondersteuning is het bevorderen van sportontwikkeling door (tijdelijke) stimuleringsimpulsen om een actieve leefstijl te bevorderen vooral onder inwonersgroepen die weinig of niet aan sport en bewegen doen. Een derde vorm is dat de gemeente een initiërende rol heeft als het gaat om samenwerking en afstemming met en tussen partijen als verenigingen, scholen, maatschappelijke instellingen, etc.

Bij de rolbepaling gaat de gemeente uit van de eigen kracht van de samenleving, hetgeen ertoe leidt dat de rol van de gemeente meer het accent krijgt van inspirator en regisseur in plaats van de huidige nadruk op uitvoering en organisator. Als activiteiten na de opstartfase of projectperiode goed lopen, laat de gemeente de uitvoering over aan de partijen waarmee wordt samengewerkt, maar blijft zij als adviseur of als ondersteuner bij problemen aanwezig. Deze rolopvatting betekent niet dat de gemeente op afstand gaat staan. Zo krijgt de gemeente ruimte in haar capaciteit om zich te (kunnen) richten op nieuwe initiatieven of minder goed lopende activiteiten die belangrijk zijn voor het realiseren van het gemeentelijk sportdoel.

Krachten bundelen: samen sterk, ook op lange termijn

Verleiden tot sportief bewegen lukt alleen met steun van de samenleving oftewel samenwerking tussen sportverenigingen en sportorganisaties, onderwijsinstellingen, kinderopvang- en welzijnsorganisaties, zorgverleners, bedrijfsleven, wijk- en buurtcomités en dergelijke enerzijds en de beoogde deelnemers anderzijds. Om hier een meer structurele basis in te verkrijgen, is een netwerk “sportief bewegen” een geschikt instrument.
In zo’n netwerk werken de partijen niet alleen samen om te komen tot het verleiden van Heemskerkse inwoners van alle leeftijden, maar vindt ook uitwisseling plaats van kennis en kunde. De partners in het netwerk werken samen de doelen uit en spreken af wie wat doet.

CONCEPT

Verleiden tot sportief bewegen bestaat niet alleen uit het stimuleren om het te gaan doen, maar ook tot het blijven doen, als een regulier onderdeel van de leefwijze. Een kennismakings- of wervingsactie via concepten, arrangementen of inspiratie door topsport is dus niet voldoende, de follow up moet goed zijn geregeld.

Uitgangspunten sportbeleid

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd bij de uitwerking van het sportbeleid:

1. Het sociale rendement is bepalend voor de inbreng van de gemeente. Elke investering die de gemeente doet, in termen van subsidie, exploitatie en dergelijke moet leiden tot een sociaal rendement, dus ten goede komen aan de samenleving. Het sociaal rendement heeft betrekking op de resultaten die je met de activiteit wilt bereiken en het effect c.q. de meerwaarde die deze resultaten hebben voor de samenleving. Een voorbeeld: iemand gaat door een sport kennismakingsactiviteit structureel aan sport doen en voldoet vervolgens aan de fitnorm. Hierdoor is hij minder vaak ziek (resultaat), dus zijn arbeidsproductiviteit is hoger en hij doet minder beroep op de gezondheidszorg (effect). Het gaat dus om de effecten voor de samenleving op (middel)lange termijn.
2. Samenwerking tussen sportpartijen en niet-sport specifieke partijen is onmisbaar voor het stimuleren van de sportdeelname. Samenwerking betekent in principe ook bereidheid tot participatie van de gemeente, waarbij de omvang en de vorm van geval tot geval nader worden bepaald.
3. De focus van het beleid ligt op het aanbieden van sportmogelijkheden voor een grote doelgroep. Topsport is daarbij een inspiratiebron, namelijk als één van de instrumenten voor het bevorderen van de deelname aan sport & bewegen en voor het vormgeven van sportief imago.
4. De sportvereniging is en blijft een belangrijke sportpartner, mits zij een product wil aanbieden dat past bij de beleving van de (potentiële en al actieve) sporters en de behoeften van de samenleving. De gemeente geeft voorrang aan de actieve, buurtgerichte en innovatieve sportverenigingen. Hierbij geldt wel dat het algemeen belang boven het verenigingsbelang gaat.
5. De focus ligt op het aan te pakken probleem van de thema's gezondheid, sociale binding en vorming, niet op één specifieke doelgroep. Dit voorkomt uitsluiting van groepen. De uitwerking ervan is maatwerk, gerelateerd aan de beleving van de inwoners. Voorbeeld: vanuit het thema gezondheid blijkt dat veel mensen te weinig bewegen, vanuit hun specifieke achtergronden worden via maatwerk activiteiten aangeboden.
6. Sportief bewegen moet binnen de directe leefomgeving mogelijk zijn, want een bewegingsvriendelijke omgeving stimuleert tot sportief bewegen. Daarom is een goede spreiding van sportvoorzieningen en medegebruik van de openbare ruimte voor sportieve beweging in de buurten en wijken noodzakelijk.
7. Om het sportbeleid zo effectief en efficiënt mogelijk uit te voeren, zoekt de gemeente niet alleen samenwerking met partijen binnen Heemskerk. De gemeente zal ook gebruik maken van de expertise en andere kansen en mogelijkheden van buurgemeenten, sportbonden en sportkoepels, de rijksoverheid en andere organisaties (zowel non-profit als profit) die specifieke kennis hebben op onderdelen van deze nota. Voorbeeld hiervan is het realiseren van de Multifunctionele sportaccommodatie.

We streven naar een omgeving waarin sport toegankelijk en vanzelfsprekend is voor iedereen. Dat het geen kwestie is of je voor sporten en bewegen kiest maar je alleen hoeft te besluiten wat je gaat doen. Dit betekent enerzijds dat we onze kinderen van jongs af aan vertrouwd moeten maken met sport en dat we aan de andere kant moeten zorgen voor een passend aanbod voor alle doelgroepen, ongeacht de leeftijd, afkomst, sociaal economische status, talent of beperking.

CONCEPT

5.3 Speerpunten

Rekening houdend met de huidige situatie en de kansen en bedreigingen, kan de visie als volgt worden vertaald naar de speerpunten:

- sportstimulering
- sportaccommodaties
- overige sportinfrastructuur

5.4 Sportstimulering

De sportdeelname lag in 2010 op 74% (RSO norm). Heemskerk wil graag aansluiten bij de ambities van Nederland Sportland om de deelname van de Heemkerkers te laten stijgen naar 75%. Naast deze indicator wordt de Nederlandse Norm Gezond Bewegen gebruikt. Deze indicator geeft inzicht in de frequentie sport- en bewegen. De doelstelling is om het aandeel Heemskerkers dat een achterstand heeft op de beweegnorm te verkleinen zodat Heemskerk aansluit bij het landelijk of regionaal gemiddelde. De indicatoren lijken makkelijk haalbaar echter extra ingezet dient te worden op moeilijk bereikbare groepen met een risico op een beweegachterstand of sociale isolatie. Daarnaast is het gegeven dat Heemskerk vergrijst met alle gevolgen van dien. Een stijging van chronisch zieken en lichamelijke beperkingen is inherent aan het ouder worden. Het is van belang dat iedereen die wil sporten ook kan sporten. Dat betekent dat voorzieningen toegankelijk en gebruiksvriendelijk moeten zijn voor sporters met een beperking. Ook de economische recessie laat sport niet onaangeroerd.

Verleiden tot sportief bewegen

Zoals al eerder aangegeven, is het een uitdaging voor de samenleving om ook de niet-sportliefhebbers te inspireren en te motiveren om te gaan sporten of sportief te gaan bewegen oftewel om de sport aan de man/vrouw te brengen. Voor een succesvolle sportstimulering is het noodzakelijk dat er een beleving georiënteerd, vraag gestuurd aanbod aan sportactiviteiten komt, zodat ook niet-sporters het nut en de lol van sport gaan inzien en meer prioriteit aan sportbeoefening gaan geven. Het betreft dan laagdrempelige activiteiten in de directe leefomgeving, die aansluiten bij de leefwereld c.q. de belevingswereld van de niet-sporter.

Ambities sportstimulering

De ambities voor sportstimulering zijn als volgt.

1. Stimuleren sportparticipatie en frequentie:
   - De Heemskerkse inwoners doen aan sport en de Nederlandse Norm Gezond Bewegen wordt nagestreefd (vooralsnog wordt de landelijke ambitie 2016 Nederland Sportland van 75% sportparticipatie en de Nederlandse Norm Gezond Bewegen van 60% nagestreefd).
   - Door middel van beweegplannen worden partijen als zorg, welzijn, onderwijs en sportorganisaties gestimuleerd om een aanbod te creëren.
2. Professionaliseren van verenigingen: Er wordt geïnvesteerd om de sportverenigingen verder te professionaliseren en zelfredzaam te maken.
3. Stimuleren van maatschappelijk verantwoordelijk verenigingsleven.

Om genoemde ambities te realiseren wordt ingestoken op verschillende invalshoeken:

- Sport en bewegen op maat jeugd, ouderen, aangepast sporten
- Sport, bewegen en gezondheid
- Verenigingsondersteuning.

Sport en bewegen op maat jeugd

Sportieve vorming op jonge leeftijd is een fundament voor persoonlijke ontwikkelingen. Jong geleerd is oud gedaan is nog steeds een geldend principe bij sportief bewegen. Daarom is het van belang dat er

CONCEPT

een sluitende keten van sport en bewegen is voor de jeugd. Dit betekent dat een jeugdige gedurende de gehele dag en de gehele week een continu aanbod krijgt van activiteiten op het gebied van bewegen en daarmee prikkels tot sportief bewegen, dus onder schooltijd en naschools in de buurt of bij de opvang. De keten van sport en bewegen voor de jeugd ziet er als volgt uit:

leeftijd	keten			
	spelen	bewegingsonderwijs	Naschools sportaanbod	Regulier sportaanbod
0 -3 jaar	x	-	-	-
4 – 5 jaar	x	x	-	(x)
6 – 11 jaar	x	x	x	x
12 – 17 jaar	-	x	x	x
18 – 23 jaar	-	-	x	x

Bewegingsonderwijs en naschoolse sportactiviteiten zijn belangrijke instrumenten om jeugd kennis te laten maken met sportief bewegen. De ambitie is, dat via school alle jeugd (immers leerplichtig bij wet) wordt bereikt onder deskundige leiding van de vakleerkrachten.

Om kinderen efficiënt en effectief te kunnen benaderen en informeren is de samenwerking met het onderwijs en sport aanbiedende organisaties (commercieel of niet) van groot belang. Verder ligt er een belangrijke taak in het bewegingsonderwijs omdat de doorstroom naar het sporten in het verenigingsverband vaak begint met gymlessen op school.

Het benodigde “beweegmanagement” is erop gericht dat kinderen kunnen voldoen aan de beweegnorm, door:

- het opzetten van samenwerkingsverbanden tussen scholen en sportaanbieders op het gebied van (programmering van) sportactiviteiten, accommodatiegebruik en sporttechnisch kader;
- het ondersteunen van de voorlichting aan kind en ouders op school over het belang van bewegen voor de gezondheid;
- het bevorderen van een zo optimaal mogelijke omgeving voor sport en beweging van jeugdigen door middel van signalering van kansen en knelpunten. Dit betreft zowel de organisatie van het sportaanbod als de fysieke ruimtelijke omgeving.

De gemeente heeft bij het verleiden tot sportief bewegen een regisserende en faciliterende rol.

Het aanbod van sportactiviteiten wordt versnipperd weergegeven. Iedere instelling en organisatie heeft een eigen programma. Onderzoek zal plaatsvinden op welke wijze een betere informatievoorziening tot stand kan worden gebracht. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de wens van de jeugd om via sociale media in kennis te worden gesteld ten aanzien van activiteiten. Deze informatie kan een bijdrage leveren aan de buurtscans die landelijk voor de aanvraag sportimpuls verplicht zijn. Deze scans kunnen ook informatie leveren in het kader van de nieuwe beleidscyclus en het “nieuwe” buurtgericht werken.

Om de financiële drempel weg te halen voor inwoners om te gaan sporten kunnen inwoners een beroep doen op de bijzondere bijstand. Ook voor kinderen die niet in het bezit zijn van een zwemdiploma A kan een beroep worden gedaan op bijzondere bijstand. Vanwege de economische krimp is besloten de bijstandsnorm te verlagen naar 110%. In het regeerakkoord is aangegeven dat het kabinet de subsidie aan het jeugdsportfonds verlengd. Heemskerk heeft tot op heden niet meegedaan aan deze regeling omdat de gemeente een voorliggende voorziening heeft. Het jeugdsportfonds kan een interessante samenwerkingspartner zijn voor de gemeente.

CONCEPT

Op dit moment heeft de gemeente vanuit sportstimulering vooral ingezet op de leeftijdcategorie 4 – 23 jaar. Dit is uitgewerkt op diverse aspecten, waaronder de huidige wijze van subsidietoekenning, jeugdsportpas, schoolsport, inzet van de combinatiecombinarissen en sportbuurtwerk.
Voor de groep 0-3 jarigen zijn speelvoorzieningen in de openbare ruimte beschikbaar.
In december 2012 zijn extra middelen beschikbaar gesteld in de sportimpuls (het rijk, zie paragraaf 2.2) onder de noemer 'kinderen sportief op gewicht'. Dit betreft de leeftijdcategorieën 0-4 jaar en 12–18 jaar. Onderzocht wordt op welke wijze gebruik kan worden gemaakt van deze subsidiestroom.

Sportstimulering op maat volwassenen/ouderen

Niemand is te oud om nog te leren. Ook op volwassen of oudere leeftijd is sportief bewegen belangrijk, om redenen van gezondheid, zelfredzaamheid en tegengaan vereenzaming. De bevolkingssamenstelling van Heemskerk zal de komende decennia vergrijzen: in 2030 zal 26% ouder zijn dan 65 jaar, tegen 19% nu. Omdat de groep jeugd relatief gelijk blijft, neemt dus de middengroep (20-64 jaar) af, van 47% nu naar 42% in 2030. Het aanbod tot sportief bewegen is nog niet ingericht op deze vergrijzing. De komende jaren zal daar aandacht aan moeten worden besteed. De sportimpuls van het rijk biedt hiertoe onder andere mogelijkheden. De ervaring is dat het budget ieder jaar wordt overvraagd waardoor niet alle aanvragen kunnen worden gehonoreerd.

De mate van sportdeelname in de leeftijd 18-24 jaar (vooral mannen) ligt 10% lager dan het landelijke gemiddelde. Onderzocht wordt of voor deze doelgroep een passende interventie kan worden toegepast. Voor de startfinanciering kan wellicht een beroep worden gedaan op de sportimpuls[16].

Door de vergrijzing wordt de inzetbaarheid van oudere werknemers steeds belangrijker. Onderzoek heeft aangetoond dat bewegen vooral, en vooral intensief bewegen, een gunstig effect heeft op gezondheid en op de werkvloer. Laagdrempelige beweegvormen sluiten het beste aan. Met de inzet van de combinatiefunctionaris wordt gekeken of bedrijven en verenigingen met elkaar in contact kunnen komen om behoefte te peilen en activiteiten aan te bieden en voor de financiering een beroep te doen op de sportimpuls.

Landelijk neemt de mate van sportdeelname af naarmate de leeftijd toeneemt. In Heemskerk is deze trend ook zichtbaar waarbij zich een positieve (55-64 jaar boven de trendlijn) en negatieve uitzondering (35-44 jaar beneden de trendlijn) voordoen.
In Heemskerk neemt het aantal ouderen de komende jaren fors toe. Vooral de jongere generatie ouderen die opgegroeid is met actieve sportbeoefening (55-plus) verdient aandacht. Gepaard met de vergrijzing wordt een toename van diabetes, hartziekten en astma verwacht. Deze ziekten verminderen onder meer de 'maatschappelijke participatie'. Er wordt dan ook door het Nederlands Instituut Sporten en Bewegen met klem geadviseerd om op oudere leeftijd verantwoord te blijven bewegen. Dit om het verloop van onder meer de langdurige aandoeningen op een gunstige wijze te beïnvloeden.

Met de komst van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) is de bevoegdheid van de gemeenten uitgebreid op het gebied van preventieve zorg en ondersteuning van kwetsbare burgers. Ouderen vormen een belangrijke doelgroep voor deze wet. Daarnaast is en wordt het verblijf in een verzorgingshuis of verpleeghuis steeds meer een uitzondering; senioren blijven langer zelfstandig wonen in een daarvoor geschikte woning. De gemeente is van mening dat sport- en beweegactiviteiten bij ouderen (vanaf 55 jaar) gestimuleerd moeten blijven worden. Voor deze doelgroep is er nog steeds een behoorlijke hoge drempel aanwezig om überhaupt aan sport- en

[16] Sportimpuls: zie 2.2 landelijk beeld.

CONCEPT

beweegactiviteiten deel te nemen. Hierbij moet worden gestreefd naar een passend aanbod en deskundige begeleiding bij de sportactiviteit.

Sportstimulering op maat aangepast sporten

Inwoners met een beperking of aandoening scoren qua sportdeelname lager (41%) dan inwoners die geen beperking of aandoening hebben. De reden om niet of onvoldoende te kunnen sporten of bewegen is divers en variëren van het ontbreken van kennis over het aanbod tot het ontbreken van een geschikt sportaanbod. Waarschijnlijk loopt de doelgroep ook aan tegen gebrekkige vervoersfaciliteiten en meerkosten van begeleiding.

Sport, bewegen en gezond gedrag

De gemeente ziet kansen om sport te gebruiken om doelstellingen op het gebied van welzijn en gezondheid te realiseren. Dit beleid is landelijk gezien volop in beweging en het is zaak om de “best practices”-voorbeelden goed te volgen en te beoordelen op de toepasbaarheid in Heemskerk.

Buurtgerichte activiteiten sport, bewegen en gezondheid

In het sociaal domein worden de komende jaren verschillende veranderingen uitgevoerd in de wetgeving (overheveling AWBZ-begeleiding naar gemeente, decentralisatie Jeugdzorg), worden de effecten van vergrijzing zichtbaar en staan de financiële kaders zoals we die de afgelopen jaren kenden, onder grote druk. Uitgangspunt is dat dichtbij mensen, op basis van maatwerk, de zorg en ondersteuning wordt georganiseerd die nodig is. Een accent wordt gelegd op de rol van het netwerk van mensen en de collectieve voorzieningen in hun omgeving. Sport- en beweegactiviteiten kunnen hier een belangrijke rol in spelen.
In 2012 heeft de gemeente een intentieverklaring ondertekend om buurt sportcoaches te realiseren. Vanaf 2013 mogen 2,1 f.t.e. buurt sportcoaches worden aangesteld. Bij de uitwerking van de regeling Sport en bewegen in de buurt zal onderzoek worden gedaan op welke manier de buurt sportcoaches kunnen worden ingezet. Het accent ligt op gezondheid en bewegen. Voor het activiteitenbudget zal een beroep worden gedaan op de Sportimpulsregeling.

Gezonde vereniging

Sportverenigingen zijn een belangrijk fundament voor het sportaanbod in Heemskerk. Sportverenigingen zijn daarnaast een belangrijke plaats waar Heemskerkers, jong en oud, hun vrije tijd doorbrengen. Vanwege deze centrale rol zijn er ook enkele thema’s:
- gebruik van alcohol beperken
- stimuleren van gezonde voeding
- tegengaan discriminatie, agressief gedrag

De gemeente heeft ambities op het gebied van gezondheid, veiligheid en openheid. De gemeente is zich bewust van het spanningsveld tussen deze ambities en de realiteit waar sportverenigingen mee te maken hebben (een cultuurverandering kan niet van het ene op het andere moment worden afgedwongen). Toch ligt daar een uitdaging om samen met sportverenigingen een effectieve maar ook werkbare invulling te ontwikkelen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat het niet de bedoeling is om op voorhand algemene regels op te leggen.

Overmatig drinken is in Nederland – naast roken, hoge bloeddruk en overgewicht – een van de belangrijkste factoren die de gezondheid bedreigen. In het lokale gezondheidsbeleid is een aantal belangrijke beleidsdoelstellingen geformuleerd o.a. met betrekking tot het gebruik van alcohol onder jeugd. Op grond van de nieuwe Drank- en Horecawet krijgt de gemeente verdergaande bevoegdheden en verantwoordelijkheden ten aanzien van de handhaving van de regels rond alcoholgebruik. Voor 1 januari 2014 dient de gemeente een paracommerciële verordening vast te

CONCEPT

stellen. Hiermee worden voorschriften en beperkingen opgenomen m.b.t. de nieuwe drank- en horecawet. Ook is er een voornemen voor een wetswijziging waarmee de leeftijdsgrenzen voor alcoholgebruik zal worden verhoogd van 16 naar 18 jaar.

Wat betreft discriminatie en sociale veiligheid geldt dat discriminatie, in welke vorm dan ook, ontoelaatbaar is. Het wettelijk kader rond dit onderwerp geeft hiervoor duidelijk regels aan. Ook hierbij geldt dat een cultuurverandering op korte termijn niet is af te dwingen. Aansluiting zal worden gezocht bij initiatieven van sportbonden, zoals bijvoorbeeld die van de KNVB, wat betreft het tegengaan van discriminatie op basis van seksuele voorkeur.

Verenigingsondersteuning

Sportverenigingen hebben drie bijzondere kenmerken: met elkaar sporten, met elkaar organiseren en met elkaar verpozen. Naast sportactiviteiten met hun vormende element door de spelregels (normen en waarden) wordt ontmoeting via gezellige nevenactiviteiten aangeboden. Dit geschiedt voor 99% via vrijwilligers. Deze aspecten van ontmoeting, vorming en vrijwilligerswerk geven deze vorm van sportbeoefening binnen het sportbeleid een meerwaarde boven andere sportvormen.
Het huidige subsidiebeleid is nu nog gericht op alleen het aantal jeugdleden van een vereniging. Het verdient overweging om te bezien in hoeverre de maatschappelijke betrokkenheid van een vereniging bij activiteiten en buurten een criterium zou kunnen vormen binnen het subsidiestelsel.

Krachten bundelen heeft betrekking op de samenwerking tussen sportorganisaties onderling en tussen sportorganisaties en andere maatschappelijke organisaties, buurtorganisaties, bedrijfsleven en dergelijke. Door wederzijds gebruik te maken van elkaars kennis, kunde. Om de meerwaarde van de sportverenigingen te kunnen benutten, is het van belang dat zij veel inwoners binden. Dit vraagt om sterke, vitale, innovatieve en buurtgerichte sportverenigingen, die aansluiten bij de aard en functie van de sportbeoefening, zoals de consumerende sporter die wenst. Het traditionele op competitie gerichte verenigingsaanbod past daar steeds minder bij. Het is een uitdaging voor de sportvereniging om continu te vernieuwen en te innoveren, zoals in een marktconforme werkwijze gebruikelijk is. Daarbij kan samenwerking worden gezocht met commerciële sportaanbieders, scholen, welzijnswerk, buurtorganisaties, enzovoort.

Ondanks de meerwaarde die de gemeente toekent aan de verenigingssport, heeft zij ook oog voor de toenemende populariteit van de ongeorganiseerde en de commercieel georganiseerde sport. Voorop staat namelijk dat zoveel mogelijk inwoners actief sportief bewegen. De rol van de gemeente blijft voorwaardenscheppend, te weten:

- **Ongeorganiseerde sport:** het aanbieden van laagdrempelige sportvoorzieningen, het geschikt maken van de openbare ruimte voor sportief medegebruik (waaronder beweegveldjes waarop meerdere takken van sport beoefend kunnen worden) en het realiseren van wandel- en fietsverbindingen naar de kust en het buitengebied.
- **Commercieel georganiseerde sport:** het betrekken van commercieel georganiseerde sport bij sportstimulering.

De actieve sportvereniging

Afhankelijk van haar toekomstvisie kan een sportvereniging ervoor kiezen om de omslag te maken naar actieve sportvereniging. Vanuit gemeentelijk oogpunt is het wenselijk om meerdere van deze verenigingen in Heemskerk te hebben, zoals uit vorenstaande al naar voren kwam.
Een actieve sportvereniging is een op de toekomst en de omgeving gerichte vereniging, die een sportaanbod creëert dat bijdraagt aan het welzijn van de bevolking in de wijk of gemeente en daarmee uiteraard ook van de eigen leden. Kenmerken zijn dat zo'n club:

CONCEPT

- zich aanpast aan de veranderende samenleving, de wensen van (potentiële) leden in kaart heeft en aan de hand daarvan een modern en flexibel sportaanbod heeft;
- een herkenbaar gezicht heeft in de buurt of wijk en zich ook richt op de niet-getalenteerde (potentiële) sporters en samenwerking zoekt met andere partijen (ook buiten de sport).

De grootte van de sportvereniging (aantal leden) is niet bepalend om een actieve sportvereniging te kunnen zijn, want er zijn vele vormen denkbaar.
Een mogelijke vorm van de actieve sportvereniging is een organisatie, waarin meerdere takken van sport in één overkoepelende structuur zijn ondergebracht en dus meerdere sportverenigingen intensief samenwerken. In zo'n alliantie van sporten/sportverenigingen kunnen ook niet sportorganisaties aanhaken.
Voorbeeld 1: een omni sportvereniging, waar meerdere takken van sport beoefend kunnen worden en buitenschoolse opvang voor 4-14 jarigen (inclusief vakantieactiviteiten) en huiswerkbegeleiding wordt aangeboden, ook aan niet-leden.
Voorbeeld 2: een overkoepeling van twee of meer samenwerkende sportverenigingen, waarbij ook scholen, een sportschool en/of zorgcentrum zich hebben aangesloten.
Maar ook een individuele sportvereniging kan een goed voorbeeld van een vitale, actieve sportvereniging zijn. Zij gaat samenwerking aan en biedt nieuwe producten aan, gericht op het uitgebreider invullen van haar buurtfunctie.
Het mag duidelijk zijn dat de omslag naar vitale, actieve sportvereniging niet alleen gevolgen heeft voor het sportaanbod (waar de sportbonden een stimulerende rol dienen te vervullen), maar ook voor het verenigingsbeleid en de verenigingsstructuur.

Het verenigingsbeleid moet worden verbreed van een interne naar een externe oriëntatie in de buurt. Bij welke buurtgebeurtenissen en ook buurtproblemen is de vereniging in staat een rol te spelen? Andersom: bij welke activiteiten en interne problemen kan de vereniging een beroep doen op de buurt en op andere (ook niet-sport specifieke) organisaties?

Een actieve sportvereniging heeft een verenigingsstructuur die kan inspelen op kansrijke en bedreigende ontwikkelingen waar sportverenigingen mee te maken krijgen. Landelijk blijkt dat veel verenigingen problemen hebben bij het invullen van de kaderfuncties, met name de bestuurlijke. Zij geven als hoofdredenen hiervoor aan "onvoldoende tijd" en "geen verplichtingen willen aangaan". Ruim de helft van de verenigingen verwacht dat de bereidheid om structureel een kaderfunctie in te vullen de komende jaren verder afneemt, voor incidentele klussen verwacht men minder problemen. Wellicht dat een vernieuwing van de verenigingsstructuur, samenwerking met andere organisaties en op onderdelen professionalisering deze kaderproblemen kan oplossen.
Verenigingen die deze vitaliseringsstap willen maken, zullen daarbij hulp nodig hebben. Onze ambitie op dit vlak is als volgt. Daar waar sportbonden in gebreke blijven, moet zo'n vereniging een beroep kunnen doen op de vrijwilligerscentrale en het Sportservice Kennemerland.
Dat wil zeggen dat ze:
• ondersteuning krijgt van de vrijwilligerscentrale en het Sportservice Kennemerland;
• informatie kan verkrijgen over mogelijke vormen van samenwerking met andere organisaties en ondersteuning bij het leggen van de eerste contacten;
• voor deskundigheidsbevordering van het vrijwillig kader informatie en advies kan inwinnen over vraagpunten, kan deelnemen aan themabijeenkomsten en subsidie kan aanvragen voor het volgen van cursussen.
Als tegenprestatie wordt van deze vereniging verwacht dat zij deelneemt aan maatschappelijke activiteiten, zoals sportstimuleringsprojecten die door andere organisaties worden opgezet.
De actieve sportverenigingen krijgen op deze wijze extra steun middels de subsidievoorwaarden. De invulling daarvan moet nog nader worden uitgewerkt.

CONCEPT

De druk op vrijwilligerswerk wordt groter. Uit onderzoek blijkt dat het lastig is om jongeren vast te houden binnen de verenigingssport. Zowel voor de gezondheid van de jongeren zelf als voor de structuur van en vrijwilligerswerk binnen verenigingen, is het echter van belang om jongeren beter vast te houden. Daarnaast wordt landelijk ingezet op een sterke maatschappelijke samenleving. In het huidige regeerakkoord wordt de verplichte maatschappelijke stage voor middelbare scholieren geschrapt. Een kans om scholieren structureel te werven als vrijwilligers wordt hiermee uit handen gegeven. Sportverenigingen zullen gestimuleerd worden om goede voorbeelden uit de praktijk op dit gebied met elkaar te delen. Zoals het laten organiseren van activiteiten door jongeren, een onderbestuur met jongeren en het betrekken van studenten.

topsport als inspiratiebron

Ook topsport is waardevol voor de gemeente en wel om de volgende redenen:

• Topsport enthousiasmeert mensen om zelf te gaan sporten. De topsporter is een rolmodel en een voorbeeld (met name voor de jeugd), vooral als hij naast hun primaire topsportbeoefening actief wordt betrokken bij sportstimuleringsactiviteiten. Daarbij moet worden opgemerkt dat topsportsuccessen sec geen garantie vormen voor een structurele toename van de sportdeelname. De eigen motivatie en ervaren beperkingen om die motivatie te realiseren zijn namelijk primair bepalend.

• Topsport zorgt voor meer sociale binding. Topsportevenementen zijn sociale ontmoetingsplaatsen (publiek vermaak en passieve sportbeoefening) en sportsuccessen dragen bij aan een gevoel van trots zijn op en identificatie met de gemeente.

Topsport bevordert het imago en de economie van de gemeente, door de belangstelling ervoor van de media en het publiek. Daarmee draagt de topsport bij aan het uitstralen van een positief zelfbeeld van de gemeente en de naamsbekendheid. En voor bedrijven die zich verbinden aan een sportevenement biedt het mogelijkheden tot promotie van het economisch product.

In het sportbeleid van de gemeente Heemskerk heeft topsport daarom een rol als inspiratiebron.

Binnen de gemeente worden sporters, die een goede prestatie hebben neergezet of zich talentrijk ontwikkelen, op tweeërlei wijze gehuldigd. De eerste is vanuit de gemeente (individuele huldiging door gemeentelijke legpenning) en de tweede is voortgekomen uit de sportwereld zelf en Radio Heemskerk in de vorm van een nominatie sportkampioen(en).

Er zijn een aantal gradaties en uitgangspunten geformuleerd om kampioenen en sporters met een goede prestatie te mee te laten dingen met de sportverkiezing.

Daarnaast is dit jaar een pilot gestart met een sporttalent uit Heemskerk. Indien het breedtesportprogramma ruimte biedt kan een beroep worden gedaan op de ondersteuning van het talent. Talenten komen in aanmerking voor een vergoeding van hun diensten. Die vergoeding kunnen zij besteden ten behoeve van de extra onkosten van de sportbeoefening

5.5 Sportaccommodaties

Willen we sport en beweegdeelname stimuleren en zelfs vergroten dan moet het aanbod aan sportaccommodaties aansluiten op de vraag. Zonder overheidsbemoeienis kan een groot aantal takken van sport niet beoefend worden, terwijl er wel veel belangstelling voor bestaat.

Bij een sportieve omgeving hoort een passende accommodatie al dan niet geïntegreerd in een multifunctionele accommodatie. Een sportieve omgeving waar jong en oud elkaar ontmoeten en waar diverse activiteiten plaatsvinden.

Gemeentelijke sportaccommodaties moeten gaan inspelen op de veranderende vraag en de toegevoegde waarde van sport voor beleidsvelden waaronder gezondheid en sociale samenhang. Ideaal hierbij is een multifunctioneel sportcentrum, met meerdere voorzieningen en ruimtes, waar de beschikbare capaciteit op een flexibele wijze kan worden verdeeld en ook niet sportfuncties gemakkelijk kunnen aanhaken. De sportaccommodatie van de toekomst moet levensbestendig

CONCEPT

worden gebouwd of aangelegd, zodat het mogelijk is om deze continu zodanig in te richten dat deze blijft aansluiten bij de wensen van dat moment. De inrichting van de sportaccommodaties moet niet alleen voldoen aan de eisen van de sportbonden en het bewegingsonderwijs, maar moet ook medegebruik door niet-sportverenigingen en functiemenging met niet-sportorganisaties aantrekkelijk maken.

Het uitgangspunt is, dat Heemskerk over een goed aanbod aan sportvoorzieningen beschikt en dat de gemeente wil waarborgen, dat dit aanbod zoveel mogelijk gehandhaafd blijft. Daarvoor is het belangrijk om meer toekomstgericht en strategisch bezig te zijn. De ambitie is dat sportaccommodaties kwalitatief, kwantitatief en qua spreiding op orde zijn en gericht op de actuele toekomstige behoefte.

Tarieven, contract vormen, beheer, onderhoud en exploitatie zijn ondersteunend aan de ambities op het gebied van sport. Tarieven worden getoetst aan de hand van het grondprijzenbeleid van de gemeente en aan regionale tarieven. De gemeente wil maatschappelijk betaalbare accommodaties uit oogpunt dat accommodaties een sociaal belang dienen en niet een economisch belang.

Bij het onderhoud, het beheer en de exploitatie van de sportaccommodaties zijn nu diverse partijen, waaronder de gemeente, betrokken. Dit zijn geen kerntaken voor de gemeente.

Bij de gemeentelijke sportaccommodaties is een belangrijk uitgangspunt doelmatig en rechtmatig exploiteren. Indien er structureel sprake is van een tekort of een overschot in de capaciteit, is het aan de gemeente om daar in het kader van efficiënt gebruik gepaste maatregelen te nemen. De gemeente Heemskerk sluit aan bij landelijk erkende normen om de capaciteit te toetsen.

Als eigenaar van sportaccommodaties heeft de gemeente te maken met allerlei verzoeken van verenigingen waaronder uitbreiding, verplaatsing of een algemeen verzoek om een stukje grond of een eigen accommodatie. De beleidspraktijk op dit punt is, dat deze verzoeken in het verleden veelal casuïstisch, ad hoc, zijn opgepakt. Dit is ontstaan in een periode waarin Heemskerk groeigemeente was, waarin er nog sprake was van groei in de locaties voor sport. In de huidige tijd ligt dit anders. De economische tijden zijn ook anders. Locaties en geld zijn schaars. Er is minder mogelijk dan voorheen, zowel van de kant van de gemeente als van de kant van de vereniging. Dit vraagt om een andere aanpak.

Binnen de huidige beschikbare ruimte kan op de volgende wijze gezocht worden naar toekomstige afstemming van vraag en aanbod op de sportmarkt.
1. **Combineren:** het gaat om multifunctioneel gebruik van voorzieningen, waarbij combinaties worden gemaakt tussen verschillende soorten van sport en tussen sport- en andere (niet-sport) functies (bv. beweegveldjes, sportroutes).
2. **Clusteren:** gelijksoortige sportgebruikers krijgen geen exclusief gebruik meer maar delen samen de accommodatie.
3. **Herbestemmen:** daar waar geen vraag meer aanwezig is, moeten gebieden her bestemd worden voor locaties voor andere voorzieningen. Dus van sport naar wonen of werken en van wonen of werken naar sport, afhankelijk van de behoefte.
4. **Regionale afstemming:** Sport stopt niet bij de gemeentegrenzen. Meer regionale afstemming kan leiden tot een efficiënte(re) inzet van sportaccommodaties en een betere afstemming van vraag en aanbod.
5. **Uitbreiden:** als de voorgaande strategieën geen soelaas kunnen bieden, is uitbreiding van de sport- en bewegingsruimte noodzakelijk.

CONCEPT

5.6 Overige sportinfrastructuur

Kansen liggen in een intensievere benutting van de reeds aanwezige sportieve infrastructuur in de openbare ruimte waaronder speelplekken en recreatieve fiets- en voetpaden en het in gesprek gaan met schoolbesturen over het openbaar maken van speelpleinen. Daarbij realiseren we ons dat de schoolbesturen volgens de Wet op het primair onderwijs verantwoordelijk zijn voor het beheer van de speelpleinen en dat het benutten van deze kansen financiële consequenties kan hebben voor de gemeente. Dit speerpunt heeft reeds uitwerking gevonden in beleidsnota's op het gebied van recreatie, spelen en verkeer, die op reguliere tijden worden geactualiseerd.

5.7 Afrondend

Sport is een belangrijke factor in de samenleving. Wij kiezen ervoor om op het gebied van sport hoog in te zetten. Onze ambities worden ingekaderd door financiële, ruimtelijke en organisatorische uitdagingen. In de komende jaren wordt ingezet op communicatie, samenwerking en een toenemende professionalisering en betrokkenheid van verenigingen. Op het gebied van accommodaties is het streven gericht op sportaccommodaties die kwalitatief, kwantitatief en qua spreiding op orde zijn en gericht zijn op de actuele toekomstige behoefte. Voor de sportinfrastructuur liggen kansen in een intensievere benutting van de reeds aanwezige sportieve infrastructuur. De uitwerking van de ambities is een proces dat tijd nodig heeft om zijn beslag te krijgen en de komende jaren vorm aan te geven.

CONCEPT